

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ПРИ ТИМЧАСОВОМУ ДОСТУПІ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

Тугарова О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри

Національна академія Служби безпеки України

Стаття присвячена дослідженню проблемних питань забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом при проведенні тимчасового доступу до речей і документів. На підставі аналізу норм вітчизняного законодавства у сфері обігу інформації в роботі сформульовано поняття інформації з обмеженим доступом, аргументовано необхідність розширення переліку відомостей, що становлять зміст охоронюваної законом таємниці у кримінальному судочинстві, окреслено проблемні питання допустимості доказів, що формуються у процесі здійснення тимчасового доступу до речей і документів.

Ключові слова: заходи забезпечення кримінального провадження, інформація з обмеженим доступом, допустимість доказів.

Tugarova O.K. / ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОХРАНЫ ИНФОРМАЦИИ С ОГРАНИЧЕННЫМ ДОСТУПОМ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ВРЕМЕННОГО ДОСТУПА К ВЕЩАМ И ДОКУМЕНТАМ / Национальная академия Службы безопасности Украины, Украина

В статье исследуются проблемные вопросы обеспечения защиты информации с ограниченным доступом при проведении временно-го доступа к вещам и документам в уголовном процессе Украины. На основе анализа действующего законодательства в сфере информационных отношений формулируется понятие информации с ограниченным доступом, аргументируется необходимость расширения перечня видов информации, подлежащих защите в уголовном процессе, исследуются вопросы допустимости доказательств, которые могут быть получены при проведении временно-го доступа к вещам и документам, содержащим информацию с ограниченным доступом.

Ключевые слова: информация с ограниченным доступом, средства обеспечения уголовного процесса, допустимость доказательств.

Tugarova O.K. / CLASSIFIED INFORMATION ENSURING PROTECTION FOR TEMPORARY ACCESS TO OBJECTS AND DOCUMENTS / Security Service of Ukraine National Academy, Ukraine

It is the problematic issue of classified information protection during a temporary access to objects and documents containing secrets protected by law investigated in the scientific article. The concept of classified information as information, access to which has a restricted people circle and the disclosure of which could be carried out in exceptional as provided by law as well as by clearly defined procedure is formulated on the circulation information current legislation basis. The paper discusses the need for increasing the legislative list of legally protected information which is embodied by Ukraine's Criminal Procedural Code norms. It is observed on the need to eliminate the contradictions between separate kinds of laws subject secrets (notary, insurance secrecy, adoption secrecy etc.) and their guarantees protection in criminal proceedings. It is analyzed the admissibility potential evidence problematic issues had been obtained during a temporary objects and documents access containing secrets protected by law based on the fundamental criminal process evidence theory assumptions. It is analyzed the admissibility potential evidence problematic issues had been obtained during a temporary objects and documents access containing secrets protected by law based on the fundamental criminal process evidence theory assumptions. The idea that the legislative regulation procedural form lack requires a clear definition of subjects range in the current Ukraine's Criminal Procedural Code, procedures and results of the interim access objects and documents that contain secrets protected by law has being argued. The author underlines the need for mandatory closed proceedings in cases of people privacy information disclosure prevention necessity. The position that the closed court session appointment decision should be based on duty and not on judge (investigator judge) right provided a reasoned relevant information owner or holder request receipt is being argued. It is being proved that such order introduction is additional evidence recognition of the individual priority rights and legitimate interests in the criminal proceedings sphere.

Key words: criminal proceedings measures, undisclosed (classified) information, evidence admissibility.

Важливим показником стану захищеності інтересів особи, суспільства і держави є ступень забезпечення охорони інформації, доступ до якої обмежено з метою захисту прав і законних інтересів суб'єктів права на таємницю. Забезпечення такої охорони здійснюється як технічними, так і правовими заходами, що зосереджені в нормативних приписах чинного вітчизняного законодавства.

Прийнятий у 2012 році Кримінальний процесуальний кодекс України (надалі – КПК України), нормами якого визначається правова процедура провадження у кримінальних справах, містить низку законодавчих положень щодо забезпечення гласності і відкритості кримінального провадження як важливої умови неупередженого, всебічного і повного дослідження обставин кримінального правопорушення [1]. Водночас нормативні приписи ч. 2 ст. 27 КПК України закріплюють певні обмеження засади гласності, зокрема, у випадках необхідності запобігти розголошенню відомостей, що становлять охоронювану законом таємницю. Такі обмеження спрямовані на забезпечення охорони інформації про особисте та сімейне життя особи, відомостей у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки й охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України.

У системі заходів забезпечення кримінального провадження виняткового значення набуває тимчасовий доступ

до речей і документів. Винятковість зазначеного заходу зумовлена принаймні трьома чинниками:

по-перше, практика розгляду слідчими суддями клопотань про застосування заходів кримінального провадження засвідчує, що тимчасовий доступ до речей і документів є найбільш поширеним і вживаним заходом, що проводиться з метою дієвості вітчизняного кримінального провадження [2];

по-друге, під час його проведення існує реальна можливість отримання відомостей про факти й обставини кримінального правопорушення, що можуть скласти інформаційну основу для формування потенційних доказів у кримінальній справі;

по-третє, у процесі застосування тимчасового доступу до речей і документів може відбуватися суттєве обмеження прав і законних інтересів особи, забезпечення яких є головним обов'язком держави.

З огляду на зазначені аргументи, особливої актуальності набувають питання забезпечення законності при проведенні тимчасового доступу до речей і документів, що містять охоронювану законом таємницю.

У різні часи дослідженню проблем забезпечення законності під час проведення процесуальних заходів примусового характеру присвячували свої роботи М.С. Алексєєв, О.Г. Александровський, В.І. Галаган, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький,

З.Ф. Коврига, В.М. Корнуков, Є.М. Лук'янчиков, В.Т. Мадяренко, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, І.Л. Петрухін, М.А. Погорельський, М.В. Савицький, В.Д. Спасович, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, Л.Д. Удалова, Ф.Н. Фактулін, І.Я. Фойницький, М.А. Чельцов, С.А. Шейфер, В.П. Шибіко, М.Є. Шумило та інші дослідники. Вони сформулювали низку важливих положень, які продуктивно використовуються в кримінальному процесі протягом тривалого часу. Проте новий КПК України, який упорядкував заходи забезпечення кримінального провадження в єдину систему, став каталізатором наукової активності з означеної проблематики. Сьогодні на сторінках юридичних видань з'являється все більше публікацій, присвячених дослідженню проблемних питань тимчасового доступу до речей і документів, зокрема й тих, що містять охоронювану законом таємницю. Така ситуація пояснюється постійним розвитком інформаційних відносин, створенням нових видів інформації, а також внесенням відповідних змін до вітчизняного законодавства. З огляду на викладене вище, метою даної статті є здійснення аналізу нормативних приписів чинного КПК України в частині регулювання тимчасового доступу до речей та документів, спрямованого на визначення проблемних аспектів забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом, і надання на цій підставі пропозицій щодо їх усунення.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство визначає тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження, що полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої перебувають такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку) (ст. 159 КПК України). Виходячи із законодавчого тлумачення, слід визнати, що за своєю процесуальною природою тимчасовий доступ до речей і документів є процесуальним примусом і належить до групи заходів забезпечення кримінального провадження, які обмежують суспільне і приватне життя громадян.

Аналіз нормативних приписів Глави 15 КПК України серед об'єктів тимчасового доступу до речей і документів дає змогу виділити дві основні групи: 1) речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю; 2) інші речі і документи, які перебувають у власності або володінні фізичної або юридичної особи, і мають значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні. Відомості, які належать до першої групи об'єктів тимчасового доступу до речей і документів, утворюють зміст інформації з обмеженим доступом, тобто інформації, доступ до якої має обмежене коло осіб і оприлюднення якої здійснюється у виняткових, передбачених законом випадках за чітко визначеною процедурою.

На відміну від попереднього, чинний КПК України закріпив перелік відомостей, які можуть містити охоронювану законом таємницю. Зміст такої таємниці складає інформація з обмеженим доступом, зокрема: 1) інформація, що перебуває у володінні засобу масової інформації або журналіста і надана їм за умови нерозголошення авторства або джерела інформації; 2) відомості, які можуть становити лікарську таємницю; 3) відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій; 4) конфіденційна інформація, в тому числі така, що містить комерційну таємницю; 5) відомості, які можуть становити банківську таємницю; 6) особисте листування особи та інші записи особистого характеру; 7) інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо; 8) персональні дані особи, що перебувають у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних; 9) державна таємниця (ст. 162 КПК України). Водночас виключність зазначеного переліку викликає певні сумні-

ви. Так, за межами кримінально-процесуальної охорони залишаються інші види інформації, що передбачають особливий порядок їх зберігання та розкриття, зокрема: неоприлюднена інформація про емітента та його цінні папери (інсайдерська інформація) [3], відомості про страхувальника та його майнове становище (таємниця страхування) [4], відомості про факт усиновлення та окремі етапи його проведення (таємниця усиновлення) [5] тощо. Вбачається, що зазначені види інформації з обмеженим доступом також потребують особливої охорони у сфері кримінального судочинства, оскільки ступінь їх захищеності є індикатором захищеності приватного життя особи будь-якої держави і виступає показником реального рівня демократизму та правосвідомості її політичного режиму.

Проведений аналіз переліку відомостей, які можуть містити охоронювану законом таємницю, засвідчив і термінологічну неузгодженість у визначенні змісту окремих видів інформації. Так, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 162 КПК України, до інформації, що містить охоронювану законом таємницю, належить таємниця вчинення нотаріальних дій. Водночас зміни 2012 року внесли суттєві корективи до Закону України «Про нотаріат» [6], зокрема у визначення поняття нотаріальної таємниці. Перша зміна – це сама назва. Раніше законодавець оперував словосполученням «таємниця вчинення нотаріальних дій», а тепер – «нотаріальна таємниця» [7]. При цьому предметом нотаріальної таємниці є сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованою особою, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові права і обов'язки тощо (ч. 1 ст. 8 Закону). Отже, законодавець визнає таємницю вчинення нотаріальних дій лише складовою нотаріальної таємниці. За таких умов тимчасовий доступ і можливе подальше вилучення речей і документів, що містять іншу змістовну частину нотаріальної таємниці (факт звернення особи до нотаріуса без проведення нотаріальних дій, надання додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями), не забезпечується відповідними гарантіями кримінального процесуального законодавства. Аналогічного законодавчого врегулювання вимагає встановлення меж інформації, що перебуває у володінні операторів та провайдерів телекомунікацій, оскільки вживання слова «тощо» фактично унеможливає визначення такого обсягу і може призвести до істотного порушення прав і законних інтересів особи, яка потрапляє до сфери кримінального судочинства.

У сучасній науковій літературі тимчасовий доступ до речей і документів включають до системи заходів, спрямованих на встановлення обставин кримінального правопорушення, а також забезпечення отримання засобів доказування [8, с. 258; 9, с. 165]. У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання допустимості потенційних доказів, отриманих під час проведення тимчасового доступу до речей і документів.

Наука кримінального процесу визначає допустимість як правову ознаку доказів, що характеризує доброякісність та придатність їх використання у процесі доказування з позиції законності джерел, методів і прийомів отримання відповідних відомостей [10, с. 229]. Критеріями оцінки допустимості доказів є: 1) належність суб'єкта, правомочного проводити процесуальні дії, спрямовані на одержання доказів; 2) належність порядку проведення процесуальної дії при отриманні доказів та процесуальне оформлення її результатів; 3) належність джерела фактичних даних (відомостей, інформації), які становлять зміст доказу. З огляду на зазначені критерії слід оцінювати і допустимість потенційних доказів, отриманих при тимчасовому доступі до речей і документів [11, с. 70].

Чинний КПК України визначає, що суб'єктами проведення тимчасового доступу до речей і документів є сторони кримінального провадження (ст. 159 КПК України). Судова

практика свідчить про те, що з клопотаннями про надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, як правило, звертається сторона кримінального провадження з боку обвинувачення, а саме слідчий та прокурор [12]. Проте до безпосереднього проведення тимчасового доступу до речей і документів нерідко залучаються оперативні підрозділи відповідних правоохоронних органів, які згідно з чинною редакцією КПК України не належать до жодної сторони кримінального провадження (ст. 3 КПК України). У такій ситуації допустимість потенційних речових доказів та документів, отриманих у процесі тимчасового доступу до речей і документів, матиме сумнівний характер і *de jure* призведе до неможливості їх дослідження у судовому процесі. Між тим оперативні підрозділи *de facto* є представниками сторони обвинувачення і їх залучення до проведення тимчасового доступу до речей і документів є цілком логічним, виправданим і відповідає ідеї кримінально-процесуального закону щодо функціонального призначення оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Належність порядку проведення тимчасового доступу до речей і документів та процесуальне оформлення отриманих результатів як другий критерій допустимості доказів є формальною вимогою, що висувається до процедури його здійснення. Глава 15 КПК України закріплює загальний порядок здійснення тимчасового доступу до речей і документів: 1) звернення сторони до слідчого судді чи суду з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів; 2) розгляд клопотання та постановлення ухвали про надання тимчасового доступу до речей і документів; 3) виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів. При цьому кримінальний процесуальний закон зобов'язує особу, яка пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів, залишити володільцеві опис речей і документів, які були вилучені, а на його вимогу – копії вилучених документів (ст. 165 КПК України). Отже, чинний КПК України не передбачає будь-якої форми фіксування порядку та результату проведення тимчасового доступу до речей і документів. Такий підхід законодавця не є виправданим. Процедура проведення тимчасового доступу до речей і документів, у ході якого формується потенційні докази, повинна мати процесуальну форму закріплення – протокол або інший носій інформації, на якому за допомогою технічних засобів фіксується хід процесуальної дії. У вказаних формах фіксації кримінального провадження мають знайти своє закріплення: процедура і результати проведення тимчасового доступу до речей і документів; опис наданих та/або вилучених речей і документів; спосіб їх ідентифікації; відомості про місце, час процесуальної дії; інформація про осіб, які були присутні під час її проведення тощо. Убачається, що саме зазначені форми фіксування тимчасового доступу до речей і документів забезпечать реальну можливість простежити весь шлях формування конкретного доказу і переконують суд у надійності його джерела.

Належність джерела фактичних даних, які становлять зміст конкретного доказу, передбачає його отримання із встановлених законом процесуальних джерел з метою забезпечення їх подальшої перевірки у судовому процесі. Враховуючи специфічну процедуру доступу до інформації, що містить охоронювану законом таємницю, чинний КПК України запровадив особливий порядок кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Відповідно до ст. 517 КПК України

охорона державної таємниці під час кримінального провадження забезпечується дотриманням режиму секретності, що включає такі специфічні заходи, як: обмеження кола учасників особами, які мають допуск до державної таємниці та доступ до конкретної секретної інформації, заборона робити виписки та копії з матеріалів, які містять державну таємницю тощо. Водночас положення ч. 7 ст. 517 КПК України чітко визначають, що здійснення кримінального провадження, яке містить державну таємницю, не є підставою для обмеження прав його учасників, крім випадків, передбачених законом та обумовлених необхідністю забезпечення охорони державної таємниці.

Законодавче врегулювання нового виду кримінального провадження, яке містить державну таємницю, безумовно, є важливим кроком у напрямі правового забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом. Вбачається, що аналогічний підхід повинен бути збережений і при вирішенні питання забезпечення охорони інших видів інформації, доступ до якої обмежується з метою захисту прав і законних інтересів суб'єктів права на таємницю. У зв'язку із цим пропонується внести зміни до ч. 2 ст. 27 КПК України, нормами якої визначено підстави проведення закритого засідання. Зокрема, прийняття рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні у випадках, передбачених пп. 3-5 ч. 2 ст. 27 КПК України, повинно визначатися обов'язком, а не правом судді (слідчого судді), за умови надходження відповідного обгрунтованого клопотання від власника або володільця відповідної інформації. Запровадження такого порядку стане додатковим свідченням визнання пріоритету прав і законних інтересів особи у сфері кримінального судочинства і створить законодавче підґрунтя для подальшого вдосконалення забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом.

Висновки. Проведений аналіз вітчизняного законодавства в частині регулювання тимчасового доступу до речей та документів засвідчив низку нормативних суперечностей між нормами чинного КПК і законами, якими врегульовані питання охорони окремих видів таємниць. Незважаючи на прогресивні нововведення чинного КПК України у напрямі забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом, окремі його положення потребують подальших розробок і доопрацювань.

По-перше, перелік таємниць, визначених нормами ст. 162 КПК України, вимагає подальшого законодавчого розширення шляхом включення до нього іншої інформації з обмеженим доступом, що охороняється нормами чинного вітчизняного законодавства.

По-друге, потребує законодавчого врегулювання питання неузгодженості між предметом відповідних охоронюваних таємниць (нотаріальної, таємниці страхування, таємниці усиновлення тощо) та гарантіями їх охорони у кримінальному судочинстві.

По-третє, недостатня законодавча урегульованість процесуальної форми вимагає чіткого визначення в чинному КПК України кола суб'єктів, процедури і результатів проведення тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю.

Вбачається, що законодавче вирішення означених проблем сприятиме удосконаленню процедури застосування тимчасового доступу до речей і документів, що містять охоронювану законом таємницю, та створить додаткові умови для подальшої гармонізації кримінального процесуального законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №№ 9–13. – Ст. 88.
2. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань щодо забезпечення кримінального провадження відповідно до розділу II Кримінального процесуального кодексу, який набрав законної сили з 20.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ksa.court.gov.ua/sud2190/science_work/rozdil2/doc_22

3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006. – № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 36. – Ст.268.
4. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
6. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
7. Теорія нотаріального процесу : [навчальні матеріали он-лайн] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1270091744284/pravo/printsip_notarialnoyi_tayemniitsi.
8. Кримінальний процес : [підручник] / [Ю.М.Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.]; за ред. В.Я.Тація, Ю.М.Грошевого, О.В.Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
9. Кримінальний процес : [підручник] / за заг. ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 544 с.
10. Теория доказательств в советском уголовном процессе / [Р.С. Белкин, А.И. Винберг, В.Я. Дорохов и др.]; под ред. Н.В.Жогины. – 2-е изд. – М. : Юрид. лит-ра, 1973. – 736 с.
11. Грошевий Ю.М. Докази і доказування у кримінальному процесі : науково-практичний посібник / Ю.М. Грошевий, С.М. Стахівський. – 2-е вид. – К. : КНТ, Видавець Фурса С.Я., 2007. – 272 с. – (Серія: Процесуальні науки).
12. Подковський О.А. Новий КПК: Тимчасовий доступ до речей і документів (проблеми і порядок вирішення) [Електронний ресурс] / О.А. Подковський // Закон і Бізнес. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/print/42258noviy_kpkimchasoviy_dostup_do_rechey_i_dokumentiv_problemi.

УДК 343.13

ТЯЖКІ НАСЛІДКИ ВИКОНАННЯ ВИРОКУ ЯК ПІДСТАВА ЙОГО ВІДСТРОЧКИ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

**Чернієнко А.О.,
аспірант**

Національна академія прокуратури України

У статті проаналізовані наукові праці та норми законодавства, що стосуються тяжких наслідків як підстави відстрочки виконання вироку. Розглянуті наявні рішення суду, які задовольняли або відмовляли в задоволенні клопотань засуджених про відстрочку виконання вироку з даної підстави. Визначено основні ознаки, а також своє бачення сутності даної підстави.

Ключові слова: кримінальний процес, виконання судових рішень, відстрочка виконання вироку, тяжкі наслідки.

Chernienko A.A. / ТЯЖЕЛЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ИСПОЛНЕНИЯ ПРИГОВОРА КАК ОСНОВАНИЕ ЕГО ОТСРОЧКИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ / Национальная академия прокуратуры Украины, Украина

В статье проанализированы научные работы и нормы законодательства, а также судебные решения, которые касаются тяжелых последствий как основания отсрочки исполнения приговора. Рассмотрены имеющиеся решения суда, которые удовлетворяли или отказывали в удовлетворении ходатайств осужденных об отсрочке исполнения приговора на данном основании. Установлены основные элементы, а также свое понимание сущности данного основания.

Ключевые слова: криминальный процесс, исполнение судебных решений, отсрочка исполнения приговора, тяжелые последствия.

Chernienko A.A. / HEAVY CONSEQUENCES EXECUTION OF VERDICT AS A REASON FOR HIS POSTPONEMENT: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT / The National Academy of Prosecutors of Ukraine, Ukraine

The article investigates the nature and the disclosure of such base for postponement of execution of verdict «if immediate execution of the sentence can pull a extremely grave consequences for the convict and his family because of special circumstances (fire, natural disaster, serious illness or death of one family member working, etc.)»

It is established that the application of this legal institution legislature identifies two mandatory and interrelated elements such as : immediate punishment may lead to extremely serious consequences for the convict or his family; such consequences should occur due to special circumstances.

Studied the phenomenon of «special circumstances». Found that given in para. 3 part. 1 Art. 536 CPC of Ukraine a list of special circumstances is not exhaustive. That is court may recognize the reasons for postponement of enforcement and other circumstances indicate that the immediate punishment could cause exceptionally grave consequences for the convict or his family.

Analyzed available court decision on this question categories, according to which established that an important element of the grounds for the application of the rule is real participation of the convicted person in liquidation exceptional circumstances of which can lead to serious consequences. That is necessary to determine whether a convicted person a real opportunity, a desire to take an active part in order to grave consequences not come or gone. In other words, when it comes to serious consequences for family members of the convicted person, in this case, make sure the person really need his help, and he, in turn, can and wants to provide it.

In addition, the circumstances referred sentenced in his petition should be documented.

Key words: criminal process, enforcement of court decisions, postponement of execution of verdict, heavy consequences.

Згідно з таким принципом кримінального права, як «особистий характер відповідальності», виключно та особа, яка вчинила злочин, підлягає кримінальній відповідальності [1, с. 12]. На жодну іншу особу, крім співучасників цього злочину, не можуть бути розповсюджені заходи кримінально-правового характеру. Водночас низка міжнародних документів, а також законів нашої держави наголошують на тому, що людина потребує гуманного ставлення до себе, навіть якщо вона вчинила кримінальне правопорушення. Наприклад, у ст. 3 Конституції України вказано: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторкан-

ність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [2]. У ст. 5 Загальної Декларації прав людини зазначено: «Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання» [3]. Дане положення знаходить своє відображення в ст. 11 Кримінального процесуального кодексу України [4] (далі – КПК України), ч. 1 якої встановлює заборону під час кримінального провадження надавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню тощо. Ст. 5 Кримінально-виконавчого ко-